

Araştırma Makalesi

Üstün Zekalı Öğrencilerin Öğretmen Tercihlerinin İncelenmesi

ÖZET: Üstün zekalı öğrenciler akranlarından motivasyon, öğrenme, sosyal ve duygusal ihtiyaçları ile farklılaşırlar. Bu farklılıkları onların eğitimini ve eğitimlerini sürdürecekleri öğretmenlerin farklı bir takım özelliklere sahip olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Çünkü, öğretmenin mesleki yeterlilikleri ve kişilik özellikleri öğrencisinin akademik, bilişsel ve duyuşsal gelişimini etkilemektedir. Bu araştırmanın temel amacı, üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri özelliklerin devam edilen eğitim kurumu türü, öğrencinin düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir. Araştırma tarama modellerinden betimsel desende tasarlanmıştır. Çalışma grubu ise Trakya bölgesinde kamu bünyesinde yer alan beş Fen Lisesi, özel sektör bünyesinde hizmet veren bir üstün zekalı okulu ile üç Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) eğitimini sürdüren öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında, toplam 1077 öğrenciden dönen ölçek değerlendirmeye alınmıştır. Veri toplama aracı olarak, Şahin ve Tortop (2013) tarafından geliştirilen “Üstün Zekalı Öğretmen Tercih Ölçeği (ÜZÖTÖ)” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin iç tutarlılık güvenilirliğinin hesaplanmasında Cronbach α değeri hesaplanmıştır. Kişilik Özellikleri boyutu için .92, Mesleki Özellikleri boyutu için .89 ve ölçek geneli .94 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, katılımcıların cinsiyetine göre öğretmenlerinde görmek istedikleri özelliklerin farklılaşmadığı, kamu bünyesinde yer alan fen lisesi öğrencileri ile BİLSEM ve özel sektör bünyesinde hizmet veren özel okul öğrenci görüşlerinin farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca, eğitim sürdürülen kurumda eğitsel ihtiyaçlarının tamamen karşılandığını düşünenler ile kısmen karşılandığını düşünenlerin puanları da anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üstün zeka, öğretmen tercihleri, kişilik özellikleri, meslek özellikleri

Feyzullah ŞAHİN,
Dr, Düzce Üniversitesi,
Düzce Eğitim Fakültesi,
Düzce, TÜRKİYE,
E-mail:
feyzullah_1976@yahoo.co
m

Bu çalışmanın bir bölümü ICTDE 2013 Uluslararası Yetenek Gelişimi ve Mükemmellik Kongresi kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Alma: 30 Eylül 2013
Düzeltilme:10 Kasım 2013
Kabul: 25 Kasım 2013

GİRİŞ

Öğretmen sınıfında bulunan öğrencilerin bireysel farklılıklarını bilen ve buna uygun öğrenme deneyimleri oluşturan bir liderdir (Şahin & Kargın, 2013). Öğretmenlerden beklenen öğrencisinin üstün yetenekli olduğunu fark edebilmesi ve bu sayede gelişimine katkı sağlamasıdır. Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumları ile eğitim sürecine kalite kazandırırken diğer yandan uyguladığı yöntem, teknik ve stratejilerle eğitim programında yer alan davranışların öğrenciler tarafından kazanılmasında kritik rol oynayarak öğrenci niteliklerinin artmasını sağlamaktadır (Dağlıoğlu, 2010).

Araştırmalar, üstün zekalı öğrencilerin akranlarından farklı; motivasyon (Phillips ve Lindsay, 2006), öğrenme (Chan, 2001; Endepohls-Ulpe ve Ruf, 2005; Feldhusen, 2005; Finley, 2008; Gross, 2004; Silverman, 2011), sosyal ve duygusal ihtiyaçlara sahip (Chan, 2000; Terman ve Oden, 1976; Yakmacı-Güzel, 2002, 2004) olduğuna işaret etmektedir. Öğretmenin mesleki yeterlilikleri ve kişilik özellikleri öğrencisinin akademik, bilişsel ve duyuşsal gelişimini etkilemektedir (Ford ve Trotman, 2001). Dolayısıyla, toplumun itici gücü olma potansiyeline sahip üstün zekalıların eğitimini verecek öğretmenlerin yeterliliklerinin yüksek olması, diğer meslektaşların göre ek donanımına sahip olması gerekmektedir.

Üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinin taşıması gereken özelliklerin neler olması gerektiğine ilişkin öğretmen eğitimi alanında hizmet veren kurum ve kuruluşlarca standart geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Bu yönde yapılan, en kapsamlı çalışmalardan birisi ABD Üstün Zekalı Çocuklar Ulusal Birliği ve Özel Çocuklar Konseyince (NAGC) üzerinde uzlaşılın öğretmen nitelikleri çalışmasıdır. Bu çalışmada nitelikli bir öğretmenin taşıması gereken yetmiş yeterlilik/esaslar, öğrencilerin özellikleri ve gelişimleri, bireysel öğrenme farklılıkları, öğretim stratejileri, öğrenme ortamları ve sosyal etkileşimler, dil ve iletişim, öğretimin planlanması, değerlendirme, profesyonel ve etik uygulamalar ve işbirliği olarak isimlendirilen on altı başlık altında sınıflandırılmıştır (VanTassel-Baska & Johnsen, 2007).

Öğretmenlik mesleği ile ilgili kurum ve kuruluşlar dışında; öğretmenlerin taşıması gereken en önemli yeterliliklerin neler olması gerektiğine ilişkin yapılmış pek çok araştırma da mevcuttur. Bu çalışmalarda öne çıkan yeterlilikler şunlardır: Üstün zekalı öğrencilerin

bilişsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını tanıma (Davalos & Griffin, 1999; Farrell, Kress & Croft, 1989; Hansen & Feldhusen, 1994; Whitlock & Ducette, 1989), müfredatı üstün zekalılara yönelik uyarlayabilme bilgisine sahip olma (Farrell, Kress & Croft, 1989; Karnes, Stephens & Whorton, 2000; Nelson & Prindle, 1992; Whitlock & Ducette, 1989), üst düzey düşünebilmeleri için öğrencileri teşvik etme (Hansen & Feldhusen, 1994; Karnes, Stephens & Whorton, 2000; Nelson & Prindle, 1992; Rogers, 1989, 2007; Wendel & Heiser, 1989), öğrencilerini bağımsız çalışma için cesaretlendirebilme (Farrell, Kress & Croft, 1989; Hansen & Feldhusen, 1994; Karnes, Stephens & Whorton, 2000; Nelson & Prindle, 1992; Rogers, 1989, 2007; Whitlock & Ducette, 1989), öğrenmeyi kolaylaştırıcı olma ve öğrenme çevresi ile etkileşimi sağlayabilme (Chan, 2001; Hansen & Feldhusen, 1994; Whitlock & Ducette, 1989), ders verdiği konularda derinlemesine bilgi sahibi olma ve konuyu organize olarak aktarabilme (Ford & Trotman, 2001; Milgram, 1979), geniş bir ilgi alanına ve kültür birikimine sahip olma (Chan, 2001; Dağlıoğlu & Metin, 2004; Farrell, Kress & Croft, 1989; Ford & Trotman, 2001; Rogers, 1989; Sak, 2010), yüksek düzeyde yaratıcı ve eleştirel düşünebilme becerilerine sahip olma (Hansen & Feldhusen, 1994; Milgram, 1979; Nelson & Prindle, 1992; Wendel & Heiser, 1989), öğretmenlik mesleğini yaşam boyu devam eden bir kariyer olarak görme ve işine karşı tutkulu olma (Chan, 2001; Farrell, Kress & Croft, 1989; Hansen & Feldhusen, 1994; VanTassel-Baska, 1998; Whitlock & Ducette, 1989), demokratik tutumlara sahip olma (Chan, 2001; Dağlıoğlu & Metin, 2004; Farrell, Kress & Croft, 1989) ve mizahi yönü güçlü olma (VanTassel-Baska, 1998; Wendel & Heiser, 1989) biçiminde sıralanabilir.

Yukarıda özetlenmeye çalışılan gerek kurumsal gerekse araştırmacıların bireysel çalışmaları; alan uzmanı, politika yapıcı veya üstün zekalılarla çalışan öğretmenlerden toplanan verilere dayanmaktadır. Eğitim sistemi bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğrencilerde söz konusu sistemin temel paydaşları arasında yer almaktadır. Oysa öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin öncelikli olarak taşıması gereken özelliklerin neler olması gerektiğine ilişkin sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır.

Bishop'un (1976) çalışmasında öğrenciler öğretmenin üstün zihin gücüne sahip olması, olgunluğu ve deneyimi, başarı yönelimli olması,

hayal gücü, zihinsel gelişmeyi teşvik etmesi ve sağlamaya çalışması ve çalışmalarında sistematik olması gibi özellikleri göz önünde bulundurduğu belirlenmiştir. Lewis'in (1982) çalışmasında ise en önemli bulunan özellikler yaratıcılık, öğrencisine anlayış göstermesi, sabırlı ve dürüst olması biçiminde tespit edilmiştir (Akt. Vialle & Quigley, 2007). Vialle ve Quigley'in (2007) araştırmasında ise öğrencilerin görüşleri bilişsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını tanıma, öğrenmeyi kolaylaştırıcı olma ve öğrenme çevresi ile etkileşimi sağlayabilme, üst düzey düşünebilmeleri için öğrencileri teşvik etme ve öğrencilerini bağımsız çalışma için cesaretlendirebilme olarak belirlenmiştir.

Türkiye'de, öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin taşıması gereken özellikler konusunda deneysel desende tek bir çalışmaya ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmada, üstün zekalı öğrencilere sunulan 14 maddeden oluşan bir özellik listesini sıralamaları istenmiştir. Öğrencilerin öğretmenlerinde en fazla görmek istedikleri özellik bilgileri olmaları olarak belirlenmiştir. Bunu, anlayışlı olma ve adaletli olma takip etmiştir. En az puan verilen üç özellik ise, biçimsel özellikler olarak da değerlendirilebilecek, yakışıklı yada güzel olma, güzel yada şık giyinme ve cinsiyetin erkek yada kadın olmasıdır (Erişti, 2012).

Tercihler karmaşık süreçlerdir, bağlama göre değişiklik gösterebilirler. Oysa bu çalışmalarda da, öğrencilerin öğretmen tercihlerinin farklı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmemiştir. Bu noktadan hareketle, alan çalışanlarına konuya ilişkin bilimsel bilgi üretilmesi bu çalışmada genel amacı olarak belirlenmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıda yer alan soruların yanıtı aranmıştır.

Üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri özellikler;

- öğrencinin cinsiyetine,
- eğitimin sürdürüldüğü eğitim kurumuna,
- eğitimin sürdürüldüğü kurumda eğitsel ihtiyaçların karşılanma durumuna ilişkin görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modellerinden betimsel desende tasarlanmıştır. Bu tip araştırmalarda, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanması amaçlanmaktadır

(Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Araştırmacının veriler üzerinde herhangi bir manipülasyonu söz konusu değildir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Trakya bölgesinde kamu bünyesinde hizmet veren beş Fen Lisesi, özel sektör bünyesinde hizmet veren bir üstün zekalılar okulu ile üç Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) eğitimini sürdüren öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında, toplam 1142 öğrenciden veri toplanmıştır. Uç değer tespit edilen ölçekler elendikten sonra 1077'si analizlere dahil edilmiştir.

Araştırma verilerinin toplandığı eğitim kurumlarına kayıtlı olan öğrenciler farklı seçim süreçlerinden geçmektedir. BİLSEM'lere öğrenciler bireysel zeka testi sonucuna göre seçilmektedir. WISC-R zeka testi sonucu 130 ve üzeri alanlar kayıt hakkı kazanmaktadır (MEB, 2007). Özel sektör bünyesinde hizmet veren fen lisesine öğrenci alımlarında aşamalı bir değerlendirme sistemi kullanılmaktadır. İlk aşamada geçmiş akademik başarıları ortaokuldaki karne notlarına bakılarak değerlendirilmektedir. Karne genel not ortalaması üç yıl üst üste - 100'lük sisteme göre- 80.00 ve üzeri olanlar ile Türkçe, Matematik ve Fen ve Teknoloji ders ortalamaları 70.00 ve üzerinde olan öğrencilere WISC-R bireysel zeka testi uygulanmaktadır. Bu testten, 135 ve üzeri alanlar kayıt olma hakkını kazanmaktadır. Kamuda yer alan fen liselerine ise kayıt olacak öğrenciler, Türkiye genelinde, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nce (ÖSYM) düzenlenen, fen liseleri sınavı adı verilen bir başarı testi sonucunda karar verilmektedir. Veri toplanan Fen liselerinde eğitimini sürdüren öğrencilerin tamamı söz konusu başarı testinde Türkiye genelinde ilk %1-3'lük dilime girme başarıları göstermiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin sosyo-demografik ve eğitim durumuna ilişkin bilgiler şu şekildedir: Çalışmaya toplam 1077 öğrenci katılmıştır. Söz konusu öğrencilerin 589'u kadın (%54.70), 488'i (%45.30) erkektir. Katılımcıların 104'ü (%9.70) ilkökul, 92'si (%8.50) ortaokul, 881'i (%81.80) lisede eğitimini sürdürmektedir. Öğrencilerin 881'i (%81.80) kamu bünyesinde özel okula, 90'ı (%8.40) özel sektör bünyesinde yer alan bir özel okula, 106'sı (%9.80) BİLSEM'e devam etmektedir. Katılımcıların eğitsel beklentilerinin eğitimlerini sürdürdükleri kurumda karşılanma durumuna ilişkin görüşlerine göre verdikleri yanıtlar ise 197'si (%18.30) tamamen karşılanıyor, 696'sı (%64.60) kısmen karşılanıyor ve 175'i (%16.20) çok az

karşılıyor biçimindedir. Katılımcılardan 9'u (%.84) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, Şahin ve Tortop (2013) tarafından geliştirilen “Üstün Zekalı Öğrenciler Öğretmen Tercihi Ölçeği (ÜZÖTÖ)” kullanılmıştır. Ölçek likert türünde 5'li derecelenmeli olarak hazırlanmıştır. Ölçekteki maddelere verilen yanıtlar: Tamamen katılıyorum – 5, katılıyorum – 4, sıklıkla katılıyorum – 3, kısmen katılıyorum – 2 ve kesinlikle katılmıyorum – 1 şeklinde puanlanmıştır.

Ölçek onaltı maddeden oluşmaktadır. Kişilik özellikleri ve mesleki özellikleri olarak kavramsallaştırılan iki alt faktörü vardır. Bunlar şu şekilde açıklanabilir:

Kişilik özellikleri: Öğretmenin sabırlılık, mizah gücü gibi öğrencilerle etkileşimini doğrudan etkileyen genel kişilik özelliklerinin düzeyini belirlemeye yönelik maddeler yer almaktadır.

Mesleki özellikler: Bu boyut, öğretmenin mesleki ve formasyon bilgisini içeren özellikleri açıklamaktadır. Sınıf yönetim teknikleri, meslektaşları ile işbirliği yapabilme, öğrenciyi öğrenme sürecine çekebilme gibi maddeleri içermektedir.

Orijinal ölçeğin güvenilirlik analizlerinde Cronbach α iç tutarlılık katsayısı ve iki yarım (split-half) güvenilirliği incelenmiştir. Orijinal ölçeğin Cronbach α değerleri Kişilik Özellikleri Boyutu için .90, Mesleki Özellikler Boyutu için .88 ve ölçek geneli .92 olarak hesaplanmıştır. Testi yarılama güvenilirliği ise sırası ile .86, .86 ve .82 olarak hesaplanmıştır (Şahin ve Tortop, 2013). Bu çalışmada ise Cronbach α değerleri Kişilik Özellikleri Boyutu için .92, Mesleki Özellikler Boyutu için .89 ve ölçek geneli .94 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri üç farklı kaynaktan toplanmıştır. Bunlar, BİLSEM, kamu ve özel sektör bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Fen liseleridir.

Ölçekler yüzyüze görüşme tekniğine göre doldurulmuştur. Araştırmacılar, katılımcılara ölçekleri doldurmak üzere götürmüş ve araştırmanın amacından bahsedilmiştir. Ölçekler, verildiği gün içerisinde doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanan verilerin analizi SPSS 18.0 istatistik analiz paket programı yardımı ile yapılmıştır. Öncelikle toplanan verilerin dağılımının normalliği “Kolmogrov-Smirnov Testi” ile değerlendirilmiştir. Sözkonusu analizler sonucunda, veri setinin normal dağılım özelliği taşıdığı ($p > .05$) belirlenmiştir.

Üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri özelliklerin cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için iki bağımsız örneklem için t-testi ve devam ettiği eğitim kurumu türü ile devam ettiği kurumda eğitsel ihtiyaçlarının karşılanma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H Testi sonucu anlamlı çıkması durumunda ise gruplar arasında farkın açıklanabilmesi için Mann Whitney U Testi yapılmıştır.

Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar; katılımcıların eğitim kurumu türü ve beklentilerin karşılanma düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere çok faktörlü varyans analizi (ANOVA) yapılmak istenmiştir. Ancak, grup varyanslarının anlamlı dağılım göstermemesi ($p < .05$) ve gözeneklere düşen denek sayısının yeterli olmaması nedeniyle, analizlerde Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır (Büyüköztürk vd., 2009). Araştırmada kullanılan istatistiksel çözümlenelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada öncelikle, “Üstün zekalı öğrenciler öğretmenlerinde görmek istediği özelliklerin cinsiyet, eğitimin sürdürüldüğü kurum türü ile eğitimin sürdürüldüğü kurumda eğitsel ihtiyaçların karşılanma düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi incelenmiştir.

Çalışmada öncelikle, öğrencilerin öğretmenlerinde görmek istedikleri özelliklerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin cinsiyet dağılımına göre öğretmen tercihlerine ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyetine göre öğretmen tercihleri t-testi tablosu.

Faktör	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kişilik	Kadın	589	43.60	6.72	1075	.266	.790
Özellikleri	Erkek	488	43.49	6.23			
Mesleki	Kadın	589	26.09	4.62	1075	.200	.842
Özellikler	Erkek	488	26.04	4.31			

*p<.05 düzeyinde anlamlı

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların cinsiyetine göre öğretmenlerinde görmek istedikleri özellikler kişilik özellikleri ($t_{(1077)}=.266$, $p>.05$) ile mesleki özellikleri alt testlerinden aldıkları puanlar ($t_{(1077)}=.200$, $p>.05$) anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Bu sonuçlar, kız veya erkek öğrencilerin öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri özelliklerin benzer düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre, ölçek alt boyutlarında öğretmenlerinde görmek istedikleri tercihleri incelendiğinde her iki alt boyutta da anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Kişilik Özellikleri (kadınlar [$\bar{X}=43.60\pm 6.72$] ve erkekler [$\bar{X}=43.49\pm 6.23$]) ve Mesleki Özellikler alt boyutlarında (kadınlar [$\bar{X}=26.09\pm 4.62$] ve erkekler [$\bar{X}=26.04\pm 4.31$]) her iki grubun puanları birbirine eşit olabilecek düzeyde benzerdir. Bu durum, gerek kızlar gerekse erkekler için öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri özelliklerin değişiklik göstermediğine işaret etmektedir. Dorhout

(1983) araştırmasında öğretmenlerin kişilik-sosyal özellikleri ile bilişsel-zihinsel özellikleri öğrencinin cinsiyetine göre karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Vialle ve Tischler (2005) tarafından yapılan bir araştırmada ise; Avusturyalı üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinde görmek istedikleri kişilik-sosyal özellikleri bilişsel-zihinsel özellikleri karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Amerikalı kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre bilişsel-zihinsel özelliklerin kişilik-sosyal özelliklerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alan yazında çelişik sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmada incelenen diğer değişkenler öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri eğitim kurumu türü ve eğitimlerini sürdürdükleri kurumda eğitsel beklentilerinin karşılanma düzeyine göre öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri tercihlerinin farklılaşp farklılaşmadığıdır.

Tablo 2. Öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri kurum türü ve beklentilerinin karşılanma düzeyine göre öğretmen tercihleri Kruskal Wallis H Testi tablosu.

Değişkenler	Alt Ölçekler	Düzeyleyler	N	Sıra ortalaması	χ^2	p	Fark
Eğitim kurumu	Kişilik Özellikleri	Kamu özel okul (Fen lisesi) (1)	881	511.46	41.491	.000*	1-2, 1-3
		BİLSEM (2)	106	699.37			
		Özel özel okul (3)	90	619.71			
	Mesleki Özellikler	Kamu özel okul (Fen lisesi) (1)	881	516.18	28.548	.000*	1-2, 1-3
		BİLSEM (2)	106	665.14			
		Özel özel okul (3)	90	613.86			
Beklentinin karşılanma düzeyi	Kişilik Özellikleri	Tamamen (1)	197	723.03	91.046	.000*	1-2, 1-3
		Kısmen (2)	696	492.88			
		Çok az (3)	175	487.78			
	Mesleki Özellikler	Tamamen (1)	197	685.52	60.343	.000*	1-2, 1-3
		Kısmen (2)	696	500.87			
		Çok az (3)	175	498.26			

*p<.05 düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri kurum türüne göre öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri özellikler, Kişilik ve Mesleki Özellikler alt boyutundan elde edilen puanlara göre karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($\chi^2=41.491$ ve $\chi^2=28.548$, $p<.05$). Gruplar arası farklılığı belirlemek üzere Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Sonucunda, -hem kişilik özellikleri hem de mesleki özellikler alt ölçeğinde-BİLSEM'e devam eden öğrencilerin puanları kamuda özel okula gidenlerden, özel özel okula gidenlerin puanları ise kamuda özel okula gidenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri eğitim kurumu türüne göre öğretmenlerinde öncelikli olarak görmek istedikleri kişilik özelliklerinin anlamlı dağıldığı, BİLSEM'e devam eden öğrencilerin kamuda özel okula devam eden öğrencilere göre öğretmenlerinin kişilik özelliklerini daha fazla göz önünde bulundurduğundan bahsedilebilir. Benzer durum, özel özel okula giden öğrenciler içinde geçerlidir. Mesleki Özellikler alt boyutundan alınan puanlar, Kişilik Özellikleri alt boyutundan alınan puanlarla benzerlik göstermektedir. Bu durum, BİLSEM'de sürdürülen eğitimin sınıf dışı (plug-out) uygulama kapsamında yer alması ve bu kuruma devam eden öğrencilerin normal öğrencilere göre eğitimleri için daha fazla çaba sarf ettikleri, bunun sonucunda da gerek özel özel okul veya gerekse kamuda yer alana özel okul öğrencilerine göre öğretmenlerinde görmek istedikleri olumlu özelliklerin daha yüksek olması ile şeklinde açıklanabileceği düşünülmüştür.. Davaslıgil (2004) üstün zekalı öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin yüksek olduğunu işaret etmektedir. Buna göre, mükemmeliyetçi olan bir bireyin öğretmeninden de benzer düzeyde bir eğitim ve davranış bekleme doğal bir reflekstir.

Öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri kurumda eğitsel ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine göre Kişilik Özellikleri ve Mesleki Özellikler alt ölçeklerinden aldıkları puanlarda da anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2=91.046$ ve $\chi^2=60.343$, $p<.05$). Gruplar arası Mann Whitney U Testi sonucunda, eğitsel ihtiyaçlarının tamamen karşılandığını düşünen öğrencilerin puanları kısmen ve çok az karşılandığını düşünenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Beklentilerin karşılanma düzeyinin, öğretmenlerde görülmek istenen özellikleri etkileyip etkilemediği çalışmada incelenen bir diğer konudur. Gerek kişilik özelliği gerekse

mesleki özellikleri boyutunda öğrencilerin verdiği yanıtlar incelendiğinde; eğitimin sürdürdüğü kurumda beklentilerinin tamamen karşılandığını düşünen öğrenciler, kısmen karşılandığını düşünenlere göre ve kısmen karşılandığını ifade edenler ise çok az karşılandığını belirtenlere göre öğretmenlerinde görmek istedikleri özellikleri daha yüksek oranda işaretlemiştir. Bu durum öğrencilerin okula karşı motivasyonları ile açıklanabileceği düşünülmüştür. Okula karşı motivasyonu yüksek olan öğrencinin, paralelinde öğretmeninden beklentileri de yükselmesi beklenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğrencilerin cinsiyetine, eğitim sürdürüldüğü eğitim kurumu türü ve eğitimin sürdürüldüğü kurumda eğitsel ihtiyaçların karşılanma düzeyine göre öğrenci görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Öğretmen yeterliliklerinin tanımlanması ve sınırlarının belirlenmesi ise bu mesleğin doğası gereği karmaşık bir nitelik taşımaktadır. Çünkü öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin neleri bilmesi ve yapabilmesi beklentisi sürekli değişen ve dinamik bir özelliğe sahiptir (Türk Eğitim Derneği, 2009). Ancak, üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklerin sınırlarının çizilmesi, öğretmen yetiştirme programlarının ana hedeflerini ortaya koymaları anlamında önemlidir (Chan, 2001; Sak, 2010). Bu tespitlerin ise sadece politika yapıcı, alan uzmanı veya alanda çalışan öğretmenlerin bakış açısına göre belirlenmesi yeterli değildir. Bu bağlamda, öğrenci görüşlerinin de alınması hem hedef kitlenin görüşlerinin uygulamaya yansıtılmasını hem de farklı paydaşların katılımını sağlayacaktır.

Bu çalışmanın bir takım sınırlılıkları mevcuttur. Tercihler, kalıtsal özelliklerin çevremizdeki bir çok değişkenle eş zamanlı etkileşmesi sonucunda ortaya çıkan kompleks davranışlardır. Böylesi kompleks davranışların ölçülmesi sırasında sadece nicel ölçüm araçlarını kullanarak bir karara varmak, nedenleri açıklama anlamında yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, nedenlerin belirlenebilmesi için bu çalışmanın nitel verilerle de desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum çalışmanın en önemli sınırlılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer sınırlılık ise, alan yazında yapılan çalışmalarda eğitim kurumundan memnuniyet düzeyi ve devam edilen kurum türüne göre öğretmen tercihiyle yönelik bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle, bu bağlamda karşılaştırmalar yapılamamıştır. Bu durum

araştırmanın bir sınırlılığı olmakla birlikte, araştırmanın genel amaçlarına ulaşıldığında en önemli göstergeleri arasında yer almaktadır.

Araştırmanın sınırlılığından da yola çıkarak, bir sonraki araştırmada çalışma grubunun tercihlerine ilişkin nitel veriler toplanması ve öğretmenlerinde görmek istedikleri özelliklerin derinlemesine incelenebilir. Ayrıca, üstün yeteneklilerin öğretmenlerinde farklılaştırma uygulamalarını yapabilmeye, üst düzey düşünme becerilerini kazandırabilme, öğrenciyi günlük hayata hazırlayabilme gibi konulardaki yeterlik düzeylerinin incelenmesi de önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., K., Akgün, Ö., E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara.
- Chan, D. W. (2001). Characteristics and competencies of teachers of gifted learners: The hong kong teacher perspective, *Roepfer Review*, 23 (4), 197-202.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 72-84.
- Dağlıoğlu, E., Metin, N., (2004): Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmenlerin rolü. İçinde Şirin, M., R., Kulaksızoğlu A, ve Bilgili A., E., (Edt). *I.Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi bildiriler kitabı*, (170-179), Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın No:63, İstanbul.
- Davaslıgil, Ü. (2004). Üstün çocuklara sahip ailelerin eğitimi. İçinde Şirin, M., R., Kulaksızoğlu A, ve Bilgili A., E., (Ed), *I.Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi makaleler kitabı*, (461-466). Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın No:64, İstanbul.
- Davalos, R.&Griffin, G. (1999). The impact of teachers' individualized practices on gifted students in rural, heterogeneous classrooms. *Roepfer Review*, 21 (4), 308-314.
- Dorhout, A. (1983). Student and teacher perception of preferred teacher behaviors among the academically gifted. *Gifted Child Quarterly*, 27 (3), 122-125.
- Endepohls-Ulpe, M.& Ruf, H. (2005). Primary school teachers' criteria for the identification of gifted pupils. *High Ability Studies*. Vol.16 (2), 219-228.
- Erişti, B. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme, öğretme, öğretmenlik mesleği ve -öğretmen özellikleri ile ilgili görüşleri. *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 1, 18-36.
- Farrell, B., Kress, M.& Croft, J. (1988). Characteristics of teachers in a full day gifted programs, *Roepfer Review*, 10 (3), 136-139.
- Feldhusen, J. F. (2005). Giftedness, talent, expertise, and creative achievement, In Sternberg, R. J.& Davidson, J. E. (Eds) *Conceptions of giftedness*(2nded, 64-79), Cambridge University Press,Cambridge.
- Finley, L. T. (2008).*Implementing a differentiated model of gifted education: perspectives of elementary principals and teachers* (Unpublished Doctoral Thesis). Archadia University.
- Ford, D. Y.& Trotman, M. F. (2001). Teachers of gifted students: suggested multicultural characteristics and competencies. *Roepfer Review*. 23 (4), 235-239.
- Gross, M. U. M. (2004).*Gifted and talented education professional development package for teachers: module-1*, The University Of South Wales.
- Hansen, J. B.& Feldhusen, J. F. (1994). Comparison of trained and untrained teachers of gifted student. *Gifted Child Quarterly*, 38 (3), 115-121.
- Karnes, F., Stephens, K. R.& Whorton, J. E. (2000). Certification and competencies for teachers in gifted education programs. *Roepfer Review*, 22 (3), 201-202.
- MEB, (2007). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html, 01.01.2009 tarihinde alınmıştır.
- Milgram, R. M. (1979). Perception of teacher behavior in gifted and nongifted children, *Journal of Educational Psychology*, 71 (1), 125-128.
- Nelson, K. C.&Prindle, N. (1992). Gifted teacher competencies: Ratings by rural principals and teachers compared. *Journal for the Education of the Gifted*. 15 (4), 357-369.
- Phillips, N.& Lindsay, G. (2006). Motivation in gifted students, *High Ability Studies*, 17 (1), 57-73.
- Rogers, K. B. (1989). Training teachers of the gifted: what do they need to -know? *Roepfer Review*, 11 (3), 145-150.
- Rogers, K. B. (2007). Lessons learned about educating the gifted and talented: a synthesis of the research on educational practice. *Gifted Child Quarterly*, 51 (4), 382-396.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekalılar özellikleri tanımları ve eğitimleri*, Maya Akademi, Ankara.
- Silverman, L., K., (2011): Characteristics Of Giftedness Scale: Research And Review Of The Literature, <http://www.gifteddevelopment.com/>, 22.09.2011 tarihinde alınmıştır.
- Şahin, F. & Kargin, T., (2013). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda verilen bir eğitim programının etkililiği. *Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi*. 14(2), 1-13.
- Şahin, F.& Tortop, H. S. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin öğretmen tercihleri ölçeği geliştirme çalışması (Basılmamış araştırma dokümanı).
- Terman, L., M., Oden, M., H., (1976): *Genetic studies of genius: volume IV the gifted child grows up twenty – five years' follow – up of a superior group*, Stanford University Press, Stanford.
- Türk Eğitim Derneği, (2009). *Öğretmen yeterlikleri*. Ankara; Adım Okan Matbaacılık.
- Vialle, W.&Quigley, S. (2007). Selective students views of the essential characteristics of effective teachers, *Gifted and Talented International*, University of Wollongong.
- Vialle, W.& Tischler, K. (2005). Teachers of the gifted: A comparison of students' perspectives in

- Australia, Austria and the United States. *Gifted Education International*, 19, 173-181.
- VanTassel-Baska, J., Johnsen, S., K., (2007): Teacher education standards for the field of gifted education, *Gifted Child Quarterly*, 51 (2), 182-194.
- Wendel, R.& Heiser, S. (1989).Effective instructional characteristics of teachers of junior high school gifted students. *Roeper Review*, 11 (3), 151-153.
- Whitlock, M. S., & DuCette, J. P. (1989). Outstanding and average teachers of the gifted: a comparative study. *Gifted Child Quarterly*, 33 (1), 15-21.
- Yakmacı-Güzel, B., (2002): *Üstün yeteneklilerin belirlenmesinde yardımcı yeni bir yaklaşım: Dabrowski'nin aşırı duyarlılık alanları* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yakmacı-Güzel, B., (2004): Üstün yeteneklilerin belirlenmesinde yardımcı yeni bir yaklaşım: dabrowski'nin aşırı duyarlılık alanları. İçinde Şirin, M., R., Kulaksızoğlu A, ve Bilgili A. E. (Ed), *I.Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi makaleler kitabı* (155-168). Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın No:64, İstanbul.
- Vantassel-Baska, J., (1998a): Characteristics and needs of talented learners, In Vantassel-Baska, J. (Eds), *Excellence in educating gifted and talented learners*, (3rd ed,173-191) Love Publishing, Colorado.